MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI INFERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tat-3 ta' Novembru, 2006

Avviz Numru. 25/2003

Alvin Buttigieg .

vs

Peter Paul Grech .

Il-Qorti ,

Rat l-Avviż li permezz tiegħu l-attur talab lill-konvenut jgħid għaliex m'għandux ikun ikkundannat, prevja d-dikjarazzjoni li huwa responsabbli tal-inċident stradali hawn taħt imsemmi, inti tiġi kkundannat li tħallas lill-attur dawk id-danni kollha da liquidarsi, li ġew minnu sofferti fil-vettura tiegħu Ford Escort bin-numru ta' reġistrazzjoni CAD 643, f'ħabta li ġrat mal-vettura misjuqa minnek konvenut Volkswagen Polo bin-numru ta' reġistrazzjoni EBH 073, liema inċident seħħ fit-30 ta' Awissu 2003, fi Triq Borg Għarib, Għajnsielem, Għawdex, liema inċident ġara minħabba sewqan traskurat u inavvertenti da parti tiegħek konvenut u bi ksur manifest tar-regolamenti tat-

traffiku meta bqajt ħiereġ minn triq sekondarja għal go triq prinċipali minn fuq STOP sign, u investejt il-vettura tal-attur bil-konsegwenza li ġarrbet ħsarat estensivi li l-valur tat-tiswija tal-ħsara sofferta jeċċedi l-elf u ħames mitt lira maltin (LM1,500) iżda mhux il-kompetenza ta' din il-Qorti .

Bl-ispejjeż inklużi tal-ittra uffiċjali tat-3 ta' Ottubru 2003, u bl-inġunzjoni tal-konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsab imħarrek .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa illi :

1. Illi l-konvenut qiegħed jikkontesta din iċ-ċitazzjoni bħala infondati sew fil-fatt u kif ukoll fid-dritt .

2. Illi l-inċident mertu ta' dan l-avviż seħħ unikament tort u ħtija ta' l-attur b'mod partikulari minħabba veloċita' eċċessiva fis-sewqan tiegħu liema veloċita' kienet il-fattur ewlieni li wasslet għal dan l-inċident .

3. Illi għalhekk il-konvenut m'hu tenut li jħallas l-ebda danni lill-attur .

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt .

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u l-affidavits u dokumenti esebiti .

Ikkunsidrat :

Illi din il-kawża tirrigwarda talba għall-ħlas ta' danni per konsegwenza ta' inċident awtomobilistiku . Il-kolliżjoni bejn il-vetturi rispettivi tal-kontendenti seħħet għall-ħabta tas-2.25 p.m. fit-30 ta' Awissu 2003 fi Triq Borg Għarib, Għajnsielem, Għawdex,[1] fl-inkroċju bejn l-istess triq, it-telgħa li tieħu għan-Nadur fuq in-naħa tat-tramuntana u Triq Sant'Antnin fuq in-naħa tan-nofsinhar . L-attur kien għaddej għad-dritt minn Triq Borg Gharib, bl-intenzjoni li

[1] Ara okkorrenza relattiva a fol. 28 tal-process .

jibqa' sejjer fid-direzzjoni tal-Qala, u l-konvenut kien nieżel min-Nadur, bil-ħsieb li jdur fid-direzzjoni tar-Rabat[2] .

Lis-surġent li nvestiga l-kolliżjoni, l-attur *a tempo vergine* qallu illi :

"*Waqt li kont qed insuq fid-direzzjoni tal-Qala bi speed moderat meta wasalt fil-cross-roads innutajt vettura waqfet 'l barra mill-istop sign fit-triq l-Imgarr li tagħti għan-Nadur . Jiena daqqejt il-ħorn biex nagħmel sinjal lis-sewwieq ta' l-istess vettura biex ma jsuqx 'il quddiem peress li seta' jimblukkali it-triq, u hekk kif kont qed insuq quddiem din il-vettura, f'daqqa waħda din il-vettura instaqgħet 'il quddiem u laqtitni fuq ix-xellug tal-vettura tieghu u bqajt sejjer ġol-ħajt fuq in-naħa tal-lemin . Irrid niġbed l-attenzjoni li l-vettura l-oħra ma waqfitx fuq l-ispot sign, iżda 'l barra mill-istess stop sign*." [3]

Fl-affidavit li ppreżenta fil-kors tas-smiegħ tal-kawża, l-attur fisser l-inċident b'mod aktar dettaljat u qal illi :

" *L-inċident in kwistjoni ġara waqt li jiena kont fi triqti ġej mix-Xewkija fid-direzzjoni għall-Qala . Kont għandni ftit metri 'l bogħod mill-inkroċju meta rajt il-karozza ta' Peter Paul Grech wieqfa ftit 'l isfel mill-istop sign u ċioe' l-istop sign għal min ikun irid joħroġ fi Triq Borg Għarib u jikser lejn id-direzzjoni tax-Xewkija . Kemm jiena kif ukoll hu stajna naraw lil xulxin . Faċċata tiegħu kien hemm ukoll mera li turi minn distanza l-bogħod il-vetturi li jkunu ġejjin mid-direzzjoni tax-Xewkija . Fejn kien wieqaf pero' kien jiġi quddiem il-karreġġjata tiegħi billi hemmhekk hemm żewġ karreġġjati fl-istess direzzjoni tal-Qala, u ċioe' waħda għal min ikun sejjer lejn il-Qala u l-oħra għal min ikun ser jikser għal Triq Sant'Antnin . Jiena kont ser nibqa' sejjer lejn il-Qala . Il-pożizzjoni kif kienet il-vettura tal-konvenut kienet tali li huwa seta' jara min kien ġej minn naħa tax-Xewkija .*

[2] ara skizz esebit a fol. 27 .
[3] okkorrenza a fol. 30 .

Irriduċejt l-speed f'daqqa iżda billi stajt nibqa' għaddej ma żammejtx il-brejkijiet għal kollox billi id-dritta kienet tiegħi u kien hemm wisa' mnejn stajt nibqa' għaddej billi ksirt ftit għal fuq il-lemin tat-triq u dan billi ma kien ġej ħadd mid-direzzjoni l-opposta . Appena wasalt ma ġemb il-vettura ta' Grech, huwa qala' b'kemm kellu saħħa u baqa' dieħel fil-ġemb ta' quddiem fuq in-naħa tax-xellug u bl-impatt tefgħani mal-ħajt li hemm in-naħa tal-lemin . Mal-impatt il-vettura tiegħu rrimbalzat u l-karozza tiegħi baqgħet titkaxkar mal-ħajt." [4]

Il-konvenut, li kien nieżel min-Nadur, lis-surġent li nvestiga l-ħabta, *a tempo vergine*, qallu biss illi :

"*Jien rajtu fil-bogħod u ħriġt u l-ieħor daħal ġo fija u ma niftakar xejn aktar*." [5]

Fid-depożizzjoni tiegħu quddiem il-Qorti spjega illi kien nieżel min-Nadur biex jaqbad it-triq tal-Qala, ħalli jmur lejn ir-Rabat . Miegħu kellu l-mara tiegħu . Waqaf fuq li stop sign, ra karozza ġejja mill-bogħod u kiser lejn ir-Rabat . X'hin kien ġia dawwar għal kollox u qiegħed għad-dritt fuq in-naħa tiegħu tat-triq, jara l-karozza ġejja fuqu u laqtitu fuq quddiem[6].

Il-mara tiegħu, l-unika xhud okulari ta' dan l-inċident, bejn wieħed u ieħor ikkorroborat lill-konvenut[7] .

Mill-iskizz redatt mis-surgent John Attard li nvestiga l-każ,[8] jidher illi :

1. il-karozza ta' l-attur ħalliet sett ta’ żewġ *brakemarks* ta' għoxrin (20) metru; dawn jibdew fit-tarf tal-lemin tal-kareġġjata li mir-Rabat tieħu għal Qala, u jispiċċaw fit-tarf tal-lemin tal-karreġġjata ta' min ikun ġej mill-Qala għar-Rabat ;

---

[4] ara affidavit a fol. 36 .
[5] okkorrenza fol. 30 .
[6] ara xhieda tal-konvenut a fol. 58 – 62 .
[7] ara xhieda tagħha a fol.71 - 81 .
[8] a fol. 27 .

2. fit-tmiem ta' dawn il-*brakemarks* jidhru *scratches,* x'aktarx ikkaġunati mir-rota ta' quddiem tal-karozza ta' l-attur;[9]

3. li *spot of impact* ġie ndikat eżattament quddiem dawn il-*brakemarks*, b'tikka sewda immarkata "*debris*"; aktar 'l fuq jidher ukoll ħafna *debris* ieħor, bejn fejn spiċċaw iż-żewġ karozzi ;

4. 'il fuq mill-i*spot of impact* fid-direzzjoni tal-Qala, tidher ukoll *skid mark* twila ħmistax (15) il-metru, imħollija mill-karozza ta' l-attur ;

5. il-karozza ta' l-attur spiċċat fil-ġemb tal-lemin tat-triq fid-direzzjoni tal-Qala, filwaqt illi dik tal-konvenut tidher 'l barra mill-i*stop sign* għal min ikun sejjer min-Nadur għall-Qala, imma mdawwra lejn in-nofsinhar fid-direzzjoni ta' Triq Sant'Antnin .
Il-ħsarat li ġarrbu l-karozzi rispettivi, ġew deskritti mis-surġent Attard bħala "*extensive*" . Il-karozza tal-konvenut kellha ħsara fuq "*all front of vehicle*", filwaqt illi dik ta' l-attur kellha : "*all front; roof top, left door, rear right mudguard, indicator and bumper*." [10]

L-inċident stradali in kwistjoni seħħ f'salib it-toroq . Insibu fil-**Highway Code** f'dan ir-rigward illi :
" **84. Use extra care at junctions or intersections . Look out for the relevant traffic signs, traffic lights or carriageway markings and abide by them . Stop at STOP signs … Where there are no such signs exercise discretion and prudence .**

85. Well before you turn at a junction take full account of the position and movement of following traffic . Signal your intention and, where safe to do so, take up the appropriate position . Wait until there is a safe gap between you and any approaching vehicle before you complete a rignt turn .

---

[9] ara ritratt Dok. AB 5 a fol. 39 .
[10] ara okkorrenza a fol. 30 u ritratti Dok. AB 5 a fol. 39, u GG 1 u GG 2 a fol. 64, 65

86. On turning at a junction look right, then left, then right again . Do not go on until you are sure that it is safe to do so ...

91. Unless otherwise indicated, traffic on the major road has right of way on traffic crossing, joining or leaving the major road .

92. At an intersection or junction of a major road and a minor road, traffic on the latter road should give way to traffic on or coming off the major road."

M'hemmx dubbju illi fil-każ in eżami l-*major road* kienet Triq Borg Għarib minn fejn kien għaddej l-attur, u għalhekk skond dawn ir-regoli kellu d-dritt jippretendi illi t-traffiku li jkun ħiereġ mit-triq sekondarja għandu jċedilu . Ġie ribadit fid-dottrina illi : "*There is a well recognised rule that traffic entering or crossing a main road must give way to traffic proceeding along the main road from either direction … it is important that the rule should be observed and the right which it confers should not be allowed to be whittled away; drivers who have the rule in their favour are entitled that the rule will be observed by others*." [11] Hekk ukoll ingħad illi : "*When coming from a side road into a main road, the driver or rider on a vehicle should select such a moment as will allow him to enter the main road with safety*." [12]

Ġie enfasiżżat mill-qrati tagħna illi s-*side road user* għandu dritt li jaqsam għal ġo *main road* meta bid-debita prudenza, jkun aċċerta ruħu li din hi libera,[13] u li dan irid jidħol ġo *main road* bla ma jieħu riskji li sewwieq prudenti ma jieħux[14] .

Fil-każ tagħna insibu illi, għalkemm il-konvenut lemaħ il-karozza ta' l-atttur ġejja mid-direzzjoni tar-Rabat, huwa ma baqgħax jistenna fuq li *stop sign,* kif kien id-dmir

---

[11] O.C. Mazengard : Negligence on the Highway (Butterworths Ed. 1962 pg. 326 - 327)
[12] Charlesworth : The Law of Negligence (2nd Ed. pg. 82) .
[13] Appell Kriminali : Pulizija vs Nazzareno Borg : 11.11.1960 .
[14] Appell Kriminali : Pulizija vs Giuseppe galdes; vol.XXXVII p. 1108 .

tiegħu li jagħmel, imma ħaseb li l-attur kien għadu 'l bogħod u ppretenda li kellu ċans jilħaq joħroġ . Imma sfortunatament ikkalkula ħażin, għax minkejja li laħaq ħareħ fuq it-triq prinċipali u anke dawwar fid-direzzjoni tar-Rabat, sab lill-attur ma' wiċċu u dan baqa' dieħel ġo fih . F’tali ċirkostanzi jirriżulta għalhekk illi l-konvenut żgur li kien imprudenti fis-sewqan tiegħu u naqas li josserva r-regoli tat-traffiku dan għaliex, minkejja li s-sinjali tat-traffiku kienu jesiġu li jieqaf fuq li *stop sign* u jesplora sew it-triq qabel ma joħroġ fuq it-triq prinċipali, huwa għazel li jieħu riskju u jaqbad u joħroġ, għalkemm it-triq ma kienitx libera .

Jibqa' biss sabiex jiġi nvestigat jekk l-attur innifsu setgħax ikkontribwixxa b'xi mod għall-istess inċident . Bħala l-*main road user* bir-raġun kien jippretendi illi jkollu d-dritta fit-triq, u nfatti hekk għamel, għax minkejja li ra l-konvenut ħiereġ minn fuq li *stop sign,* paqpaqlu u baqa' għaddej . Huwa minnu illi huwa ġie rinfaċċjat b'*a sudden emergency* bil-manuvra imprudenti tal-konvenut, li qabad u ħareġ f'daqqa għal ġo l-*main road* . Huwa minnu wkoll illi ha *evasive action* fi sforz li jevita li jolqot il-karozza tal-konvenut, u nfatti kien għalhekk illi ġibed għall-lemin tiegħu u daħal fil-kareġġjata tat-traffiku ġej mid-direzzjoni opposta . Ma jistax jiġi nnegat pero' illi l-attur kien għaddej b'ċerta veloċita' li ma ppermettietlux jikkontrolla l-karozza tiegħu sew hekk kif ġie rinfaċċjat b'din l-emergenza . Huwa ħalla għoxrin metru ta' *brakemarks*, li waħedhom ma jfissrux illi kien hemm xi *speed* esaġerat għall-inħawi, li ma kienux *a built up area*. Imma li *skid marks* ta' ħmistax-il metru ieħor, wara li anke seħħet il-kolliżżjoni, l-pożizzjoni tal-karozzi wara l-inċident u l-konsistenza tal-ħsarat fiż-żewġ karozzi, jindikaw impatt qawwi ħafna, b'konsegwenza ta' veloċita' ferm aktar minn dik konsentita, speċjalment fl-inħawi ta' inkroċju xi ftit jew wisq komplikat, bħal ma kien hemm fil-każ in eżami . Kif ġie enfasiżżat mill-qrati tagħna, " … *jekk wieħed ikun għaddej minn main road, għalkemm igawdi right of way, xorta waħda għandu l-obbligu bħal kull sewwieq ieħor li jsuq b'attenzjoni, li jfisser li jagħraf il-waqt u jagħmel mill-aħjar tiegħu sabiex jevita kull inċident posibbli, u b'mod li dejjem għandu jieħu l-prekawzjonijiet meħtieġa sabiex ma*

jkunx ta' perikolu għall-utenti ta' l-istess triq u oħrajn u ma għandux jinsa l-obbligi tiegħu u jabbuża mid-dritta li għandu." [15] Hekk ukoll ġie ribadit illi : " … *ma jista' jkun lanqas dubitat illi l-fatt li wieħed ikun qed isuq fi triq prinċipali, dan ma jiddispensahx ċertament mill-obbligu pimarju nkombenti fuq kull utent tat-triq li juża d-diliġenza meħtieġa fis-sewqan*." [16] Intqal ukoll illi : "*Main road user m'għandux unikament għax u bħala tali, xi brevett ta' immunita' minn kwalunkwe responsabilita' f'kull infortunju stradali li fih ikun ko-involt side road user*." [17]

Fil-fehma tagħha, din il-veloċita' eċċesiva ta' l-attur kkontribwiet ukoll b'mod sostanzjali għal dan l-inċident . Il-fatt li l-konvenut kien ħareġ għal kollox u dar għal fuq il-karreġġjata ta' min ikun ġej mid-direzzjoni tal-Qala, jindika illi laħħaq għadda ċertu ħin minn x'ħin l-attur lemaħ lill-konvenut l-ewwel darba fuq li *stop sign* . Madankollu, minkejja li raħ, minflok ma naqqas mill-veloċita', għazel li jibqa' għaddej kif kien, għax kellu d-dritta . Imma veloċita' iktar moderata kienet tikkonsentilu jibbrejkja fil-ħin biex jevita l-inċident u jikkontrolla l-karozza aħjar . Ċertament l-impatt ma kienx ikun daqstant qawwi . Għaldaqstant jixraq illi terz mill-ħtija tiġi attribwita lill-attur .

Rigward id-danni kkaġunati fil-karozza ta' l-attur, dan ippreżenta bħala prova lis-*surveyor* Tarcisio Mercieca, li ddeskriviha bħala *total loss* . Huwa spjega illi l-*book value* tagħha dakinhar ta' l-inċident kien ta' elf u erba' mitt lira (Lm1400) . Pero' billi fil-fehma tiegħu, din il-karozza kienet tidher li kienet f'kundizzjoni tajba, żidilha erba' mitt lira (Lm400) oħra ma' dan il-valur . Imbagħad ir-*wreck value* tagħha ġie stabilit fis-somma ta' mija u ħamsin lira maltija (Lm150)[18] . Madankollu l-Qorti taqbel ma' dak li sostna l-konvenut fin-nota ta' l-osservazzjonijiet tiegħu, fis-sens illi ma jidher illi hemm ebda raġuni ghaliex għandha tiġi aċċettata din iż-żieda arbitrarja li għamel is-*surveyor* fil-valur tal-karozza ta' l-attur, ġialadarba, l-*book*

---

[15] Prim'Awla : Joseph Bugeja vs Frankie Zammit : 4.4.1984 vol. LXVIII. ii. 446

[16] Appell : Citadel Insurance Plc noe. et vs Paul Scerri : 22.6.2005 .

[17] Appell : Lawrence Montebello vs Vincent Gatt : 19.8.1966 .

[18] ara depożizzjoni tiegħu a fol. 44 - 46 u survey report relattiv Dok. TM 1 a fol. 47

value ta' karozza simili, stabilit mill-kumpaniji ta' assikurazzjoni għall-finijiet ta' kumpens f'każijiet simili, kien ġia ġie ffissat . Għalhekk il-valur tal-ħsara kkaġunata fil-karozza ta' l-attur jiġi : Lm1400 - Lm150 = Lm1250. Billi l-attur irid ibati terz minn dawn id-danni jiġi li għandu jieħu : Lm833.33 .

Għaldaqstant tiddeċidi l-kawża, billi :

1. tiddikjara liż-żewġ kontendenti responsabbli mill-inċident stradali deskritt fl-Avviż imma b'mod inugwali, u ċioe' l-attur għal terz (1/3) tal-ħtija u lill-konvenut għal żewġ terzi (2/3) ;

2. tillikwida d-danni kkaġunati fil-karozza ta' l-attur fis-somma ta' elf mitejn u ħamsin lira maltija (Lm1250) u

3. tikkundanna lill-konvenut sabiex iħallas lill-attur żewġ terzi minn din is-somma u ċioe' tmien mija tlieta u tletin lira maltija u tlieta u tletin ċenteżmu (Lm833.33) .

L-ispejjeż għandhom l-istess jiġu ssoportati kwantu għal terz (1/3) mill-attur u żewġ terzi (2/3) mill-konvenut .

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------